

Errenteria

HERRI BIZIA

MENDE ERDI, ARTE ASKO

Talleres Xenpelar, 50 años aportando arte

*Xenpelar
Tailerrak*

3. ORR. >>

*Palestinaren
murala*

6. ORR. >>

Herri Bizia

8. ORR. >>

*Errenteria
Bizia*

11. ORR. >>

*Valeriano
Leceta*

12. ORR. >>

Udal jakinarazpenak, azkar eta erraz

Udal jakinarazpean elektronikoki jaso ditzakezu modu erosoan. Horretarako e-posta helbide bat eta identifikazio digitalerako bide ofizial bat* besterik ez duzu behar.

Notificaciones municipales, de forma rápida y sencilla

Puedes recibir cómodamente las notificaciones municipales de forma electrónica. Para ello solo necesitas una dirección de email y un modo oficial de identificación digital*.

- Azkarra
- Edozein ordutan
- Ekologikoa
- Rápido
- A cualquier hora
- Ecológico

*Oraindik ez baduzu, ZU! arreta zerbitzuan BakQ eskuratu ahal izango duzu

*Si aún no dispones de él, podrás obtener BakQ en el servicio de atención ZU!

Artisautzaren, ikus-entzunezkoen eta arte plastikoaren sorlekua

Ikasturte honetan 50 urte bete dituzte Xenpelar Tailerrek. Dozenaka erreteriarren sormen-habia bilakatuta, artisautza, ikus-entzunezko eta arte plastikoaren erreferente bilakatu da ibilbidean zehar eta ez soilik udalerrian, baita eskualdeko gainontzeko herrietzat ere. Hasierako ilusioa du erregai nagusia abangoardiako eskaintza egiten duen udal zerbitzuak.

50 urte borobil bete dituzte Xenpelar Tailerrek 2023-24 ikasturtean. Mende erdiak, erreferentzialtasun itzela eman die Erreterian, baina baita Oarsoaldean ere. Ez da harritzekoa, lorratz sakona utzi baitute bere ibilbidean zehar aitzindaritzaz sendo bezain abangoardiakoa erakutsiz unean-unean.

1973an Valeriano Lecetak jarri zituen martxan tailerrak, eta orduetik, ezinbestekoak izan dira ikus-entzunezkoen, arte plastikoaren eta artisautzaren dinamizazioan. Pintura eta zeramika diziplinak lantzen zizuten hasieran, baina berehala hasi ziren dibertsifikatzen, eta argazkilaritza, oihalgintzarekin lotutako tailerrak, eta egur taila hasi ziren lantzen. Teknika artistikoak erakustearekin

batera tailer okupazional ere izan dira, sorkuntza proiektuetan lagundu dute, baina denaren gainetik, artea komunitatearen eskura jartzeko ezinbesteko baliabide izan dira.

Xenpelar Tailerrek hainbat mugarri izan dituzte bidean. Hala, lehen udalekuen sorreran hartu zuten parte eta bertan biltzen ziren haurrak 1980ko hamarkadan, baita Gabonen bueltan ere; hala nola, larunbateko tailerrak arrakastatsuak ziren Foru plazako hegazkin-ontzi famatuaren beheko aldean, eta dozenaka haur pasa ziren haietatik Eskola Kirola ikastetxeetara heldu zen arte. Plastika ere Xenpelar Tailerren eskutik heldu zen Errente-

riako ikastetxe publikoetara, baita Lezokora ere; tailerrean aritzen ziren begiraleak joaten ziren hastapenen horretan eskolak ematera ikastetxetara.

Hasierako haiek ilusio handiko garaiki izan zirela du gogoan Iñaki Erkiziak. Argazkilaria da bera, eta azken 40 urtean argazkilaritza irakasle ari da Xenpelar Tailerretan, «1985ean heldu nintzen ni bertara argazkilaritza irakastera. Ilusio handia genuen denok, bitarteko gutxi, baina gogo bizia». Ilusio eta gogo hori bizirik mantentzen dute gaur egun.

50 urtean bost egoitza ezberdin izan dituzte Xenpelar Tailerrek: Portaviones bezala ezaguna zen Foru Plazako eraikina, kuartelilloa, Niesen, Miguel Irastorza ikastetxea, eta Merkatuzar. Udalak azaldu duenez, azken horretan berriaz sortu zuten espazioa tailerrak hartzeko, eta horrek topaleku ezin egokiagoa eskaintzen diola nabarmendu du. Tailerrean dagokienez, berriz, punta-puntakoak direla nabarmendu du udalak, eta urte hauetan guztietan zehar moldatzen eta eralda-

tzen joan direla pixkanaka, betiere gizarteak unean-unean eskatzen zuenera egokitzeko. Bidean, erabiltzaileen perfila ere aldatuz joan dela aitortu du Erkiziak. Tailerren gaineko begirada zabala du hark, ibilbide ia osoa egin duelako barru-barrutik: «Hasierako garaian haur eta gazteak ziren batez ere erabiltzaileak. Gaur egun asko erretiratuak dira. Baina asko dira ere 30 urtetik gorako gazteak, gero eta gehiago».

Horietako bat da Nahia Aguado. Zeramika tailerrean ari da parte hartzen eta hiru urtez saiatu bada ere, aurtengo ikasturtera arte ez du plaza bat lortu Xenpelar Tailerretan. Zorutzen dago bertan, «ikasten eta gozaten ikaragarri». Tailerrean, gazteek oso zaila duten zerbait aurkitu duela dio: «Gaur egun gauza guztiak momentuan lortzen ditugu, horretara ohituta gaude txikitatik. Bat-batean hona iritsi, eta beste zerbait aurkitu dut, berehalakotasun hori ez dago, irailan hasitako proiektua abenduan eraman dut etxera. Honek denbora, lanketa, teknikak ikastea eskatzen du».

Irakasleak behin baino gehiagotan errepikatzen dien ideia bat ere aipatu du. «Ofizio bat ez da egun batek bestera ikasten. Poliki eta mimoz egiten dugu lan, eta ikaragarriko ikasketa izaten ari da hilabeteetan landutako proiektuaren emaitzak zenbateraino betetzen zaituen sentitzea. Gaur egungo gazteontzat hau ikasketa handia da, bizi garen gizartean ez dugulako aukerarik horrela aritzeko».

Bere taldearen osaketari ere erreparatu dio Erreterian bizi den oartzuarrak. «Hiru belaunaldi nahasita gaude taldean, eta hori ere gainbalioa da, ekarpena egiten diogulako elkarri; erabat konektatu dugu».

Batzuk afizioagatik jotzen dute tailerretara, denbora betetzera beste batzuk, eta beste askok, berriz, teknikak ikasteko eta hobetzeko grinarekin iristen dira, «denek lortzen duten emaitza ikaragarria da, oso positiboa», esan du Erkiziak. Horren erakusle, ikasturte amaierako erakusketa jarri du, «hor ikusten da proiektu interesgarriak eta kalitate handikoak egiten dituztela ikasleek».

Irakasleak beste arlo bat nabarmendu du, eta bat etorri da Aguado. Tailerretarako irisgarritasunerako arlo ekonomikoaz ari dira: «Denen eskura daude tailerrak, are gehiago azken urteetan. Izan ere, progresibitate irizpideak ezarri ditu udalak, eta horrek are eskuragarriago egiten ditu».

Itxaron zerrenda

Denera 350 ikasle ari dira ikasturte honetan Xenpelar Tailerretan antolatutako 50 ikastaroetan. Diziplinak, honakoak: zeramika, egur taila, argazkilaritza, altzarien zaharberitzea, patchwork-a, eta pintura. Merkatuzarrek hartzen ditu ikastaroguztiak, arratsalde. Zeramika da arrakastatsuen azken urteetan: «Eskaera mordoa jaso dugu eta jende asko gelditu da itxaron zerrendan. Eskuz egindakoetara itzultzen ari da jendea, eta batez ere gazteen artean aldetik ikusten da joera hori, uneoro digitalarekin ari gara lanean, eta patxadaz, lasai aritzeko, testurak ukitzeko beharra dagoela nabaria da».

Hamabost urtez eskaini ez badute ere, ikasturte honetan, argazkilaritza-

tzako zuri-beltzeko laborategia berriro martxan jarri dutela kontatu du Erkiziak, eta lasai aritzeko eta testurak ukitu eta prozesuak bizitzeko behar horrekin lotu du berak ere. «Jende gazteak jakin nahi du nola egiten zen lehen, zer zen hori, neurri batean analogikora itzuli garelako esan daiteke; ez dakit zenbat denboraz izango den. Abangoardian gaude, eta aldi berean XIX. mendeko argazkilaritzara itzuli gara, eta hori hemen gertatzen ari da, Xenpelar Tailerretan».

Ezinezkoa litzateke kontatzea zenbat jende pasa den 50 urte hauetan Xenpelar Tailerretatik, baina dozenaka eta dozenaka erreteriar izan dira, «baita Oarsoaldeko beste herrietako bizilagunak ere, Erreterian Xenpelar Tailerrek eskaintzen duten aukera ez dagoelako beste inon inguruan», esan du harro Erkiziak.

Hasierako ilusio eta gogo berarekin jarraitzen dute lanean, eurak ere egunerokoan ikasten, behar eta eskaera berrietara moldatzen. Bide onetik doazela sinistuta daude, Xenpelar Tailerrak 50 urte luze

Xenpelar Tailerrak son desde que iniciaron su andadura hace 50 años un referente local y comarcal de impulso a la artesanía y a las artes plásticas y audiovisuales. Creados por Valentín Leceta en 1973, han sido dinamizadores imprescindibles de esas disciplinas pero no se han limitado únicamente a la enseñanza de técnicas artísticas, sino que han colaborado en proyectos creativos, han funcionado como talleres ocupacionales... Pero, sobre todo, han sido y continúan siendo una herramienta indispensable para acercar el arte a la comunidad. De su mano llegaron las clases de plástica a los centros de educación pública, o surgieron las primeras colonias de verano municipales estrechamente unidas a la creatividad y las manualidades.

Los talleres de cerámica, talla de madera, restauración de muebles, fotografía y patchwork aglutinan a 350 personas en Merkatuzar, ofreciendo técnicas punteras y de vanguardia con las que enriquecer sus proyectos formativos. Junto a todo ello, la ilusión con la que iniciaron el camino sigue siendo, a día de hoy, el motor que mantiene Xenpelar Tailerrak en esa posición de referencia en el campo de las artes plásticas y audiovisuales.

hauetan izan diren moduan, aurrerantzean ere, ikus-entzunezko eta arte plastikoaren erreferentziarako proiektu izaten jarrai dezaten.

2023ko abenduan egindako Giza Eskubideen XI. Jardunaldien harira, Bakerako Lankidetzak Batzarrarekin elkarlanean, eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren laguntzarekin, Eva Mena muralistak palestinarren eskubideen urraketak salatzen du murala egin du Aralar plazan. La Basu, Arianna Puella eta Dinamiin artisten 'Emakume gerlariak' ('Mujeres guerreras') abestian oinarrituta dago horma-irudia.

Errenteriako Udalak palestinar herriarekiko konpromisoa du. Zentzu horretan, larrialdi humanitarioetako diru laguntza lerroaren bidez, Palestinako herriaren babeserako hainbat proiektu eta elkarte lagundu ditu. Herri horrek Israelgo Estatuaren indarkeria jasan bitartean laguntza horiek mantentzeko asmoa du Udalak.

Con motivo de las XI Jornadas de Derechos Humanos celebradas en diciembre de 2023, en colaboración con la Asamblea de Cooperación por la Paz, y en colaboración con la Diputación Foral de Gipuzkoa, la muralista Eva Mena ha realizado un mural en la plaza de Aralar para denunciar las violaciones de los derechos de los palestinos. El mural está basado en la canción «Mujeres guerreras» de La Basu, Arianna Puella y Dinamiin.

infórmate del día a día en
herriko egunerokotasunaren
berri izateko

HERRI BIZIA

herribizia.errenteria.eus

Agustina Otaola pilotalekua, berritua

Se han renovado el suelo de la
cancha, el frontis, y las gradas.

Sagardo Eguna, a lo grande

Berriz ere milaka herritar
sagarraren zukuaren festan.

8

Del Guadalquivir, al Oiartzun

Apirileko Feria, herriaren aniztasun
kulturalaren beste adibide bat.

9

Dantzari gazteenen erakustaldia

Dantzari Txiki Eguna, referencia
indispensable en la vida cultural
de la villa.

Erromeria giroan

Gran ambiente en la romería del
Día de San Marcos.

Agustinak Zentroa, centralidad creadora

Martxan da kultur eta sormen
industrien sustapenerako zentroa.

Igerian gusturago aritzeko
Fanderiako igerilekuak estalki eta klimatizazio sistema berriak ditu.

Errenterian 11 Kolore, diverso y plural
Errenteria kulturen itzula dela agerian gelditu da berriro.

DYA, madalenetan omendua
La comisión ciudadana ha decidido que DYA sea la entidad homenajeada en las fiestas patronales.

Argazki zaharra

1972ko 'Oarso' aldizkarian argitaratutakoa da ondoko irudia. Gaur egun herriko kulturaren, hezkuntzaren eta merkataritzaren ikurra den Niessen zentroa denean. Bertan, izen bereko fabrika eta udal pilotalekua izan ziren, besteak beste. Irudian oraindik ere estali gabe ageri da kirol azpiegitura, ondoren egin zuten estalkia. Erdigunean urte askoz herritarrei zabalik izan zen kirol azpiegitura nabarmena izan zen hura. Egun, Agustina Otaola pilotalekua da horren oinordeko.

Ba al zenekien...

Se han presentado **47** poemas al primer concurso de poesía

Con motivo del día mundial de la poesía, el Ayuntamiento de Errenteria puso en marcha por primera vez un concurso de poesía. En total se presentaron **47** poemas, **13** en euskera y **34** en castellano. Además, el origen de las personas participantes ha sido muy diverso, ya que además de artistas tanto de Errenteria como del resto del estado, también se han recibido obras desde otros lugares, por ejemplo, desde Cuba. El jurado ha decidido que el mejor poema en euskara sea el de Iñigo Legorburu Arregi, y el de lengua castellana el de Pablo Llanos Urraca.

Txoko bat

Kulturaren plaza da Xabier Olaskoaga. Batetik, ondoan dituelako Niessen Kulturgunea, Herri Arte Eskola, Niessen zinemak eta Eresbil Euskal Musikaren Artxiboa, besteak beste. Bigarrenik, zentroko bilgunearen izenak berak ere herriko kultur ondareari aitortza egiten dio, Xabier Olaskoaga Lasas (Errenteria, 1918-1997) musikazale, bertsozale eta euskaltzalearen omenezkoa delako. Mugimendu handiko plaza da, arripeduna, eta ostalaritza guneez osatua. Herriko bizitzaren erakusle da, errenteriarren ia etenik gabeko joan-etorrien lekuko.

Valeriano Leceta, 2008ko
apirilaren 10ean udaletxerea
egin zuen bisitan.

Valeriano Leceta, el artista ‘mecenazas’

Donostiarra de nacimiento Leceta, pintor y profesor, dejó impronta en Errenteria y sus habitantes. Aún hoy su legado es palpable.

Los talleres Xenpelar cumplen medio siglo. Para muchos errenteriarros, siempre han estado ahí, pero fue el impulso de un donostiarra quien los puso en marcha. Según recoge la enciclopedia Añamendi, Valeriano Leceta Gabarain —que así se llamaba— fue capuchino, y se ordenó sacerdote en Iruñea. Sus superiores lo enviaron a

la Escuela Superior de Bellas Artes de Valencia a estudiar una carrera, y a poder ejercerlo en el País Valenciano. Regresó a Navarra para ejercer como profesor de Artes Plásticas en el Seminario de Altsasu.

Pidió a sus superiores que le destinaran a América para trabajar en la renovación del arte religioso siguiendo las consignas del Conci-

lio Vaticano II. Lo enviaron a Quito, donde organizó unos seminarios en el Instituto Ecuatoriano de Cultura Hispánica y conoció a una ayudante, Clara Luz, que iba a influir decisivamente en su vida. Siguió con su periplo en Colombia, para volver a Ecuador y de allí saltar el charco volviendo a Europa.

Concretamente —y aquí empieza la relación con nuestra villa— entró en contacto con la Ciudad Laboral Don Bosco. Se puso a trabajar en nuestro municipio, siendo nombrado jefe del Departamento de Expresión Plástica.

Dejó huella en la década de los 70 del pasado siglo. El alcalde de entonces, Ramón Múgica, le encomendó que pintara un mural en la Sala Capitular de la casa consistorial. Se iban a limpiar tanto la fachada de la parroquia como la del propio Ayuntamiento. Leceta se puso manos a la obra, y así creó el mural que preside el salón principal del edificio municipal.

Recibió una única directriz del entonces alcalde: que el mural fuera comprensible para el pueblo. Leceta recogió los contrastes sobre los que Errenteria ha construido su identidad: los marineros y baserritarras; la nobleza y el pueblo llano; laicos y clérigos, además del estamento militar que tuvo que defender las murallas; los vándulos que sujetan el escudo de la villa, con la ayuda de un obrero; el mar y la montaña, representada por la siempre testigo majestuosa Peñas de Aya; en el otro extremo, el más futurista, aparecen las torres modernas que jalonan las colinas de la

Errenteria industrializada. También se pueden apreciar —en el lado derecho— las diversas profesiones que dieron pujanza al municipio.

El mismo Leceta restauró la obra en 1998, cuando se llevó a cabo una profunda reforma del salón de plenos. Para celebrar el medio siglo de la obra, además de la segunda limpieza llevada a cabo este curso, también se han puesto en marcha varias iniciativas. Entre otras, actividades artísticas en las escuelas o la proyección de un video mapping, o animación lumínica, prevista para este otoño y realizado en colaboración con agentes culturales del municipio.

De aquella misma época es el otro legado que dejó Leceta en Errenteria, siendo artista ejerció un cierto tipo de mecenazgo, si se permite la expresión. La Plaza de los Fueros no era tal como hoy la conocemos. Ahí, hace más de medio siglo, existía un edificio al que se le conocía como ‘El portaaviones’. En uno de sus locales se fundó el taller municipal de artes plásticas Xenpelar, el 10 de enero de 1973. Empezaron con diez alumnos,

Orduko alkateak agindu bat eman zion Lecetari: murala errenteriarrek ulertu behar zuten

y tras pasar por lo fue el cuartelillo de la calle Magdalena, un local de la antigua fábrica Niessen y Miguel Irastorza, ahora se encuentra en Merkatuzar. Es cierto que Leceta dejó pronto su responsabilidad, pero sin su impulso no habría nacido lo que en principio fue un taller de pintura y que pronto abrazó otras disciplinas del arte. Hoy en día 300 alumnas y alumnos aprenden arte en los talleres.

Leceta dejó su relación con Errenteria. Siguió como profesor en el seminario de Lekaroz (Baztán), y

ejerció como concejal en el valle. Las relaciones venideras con nuestra villa fueron esporádicas. Aparte de para restaurar su propio mural en 1998, realizó una visita una década después. El 10 de abril de aquel año, visitó la casa consistorial, acompañado por sus compañeros de la residencia de ancianos de Txara 1, en Intxaurren. Les enseñó su obra, dándoles un buen número de explicaciones sobre la misma.

Leceta falleció el 8 de noviembre de 2011, en la ciudad que le vio nacer.

Como pintor expuso en Madrid, Zaragoza, Valencia, Huesca y Roma. En América dejó recuerdo impercedero con la realización de la Catedral de Chone, el complejo parroquial de la Sagrada Familia de Guayaquil, el templo de Cristo Redentor, la capilla del Cementerio, la iglesia de Sucre y las de Gualea y Luján, todas en Ecuador y, además, el Baptisterio de Rionegro y el Presbiterio de la Bonanza en Bogotá.

Y, por supuesto, dejó su firma en Errenteria.

Xenpelar Tailerren inaugurazioaren irudia. Ezkerretik hasita, laugarrena da Valeriano Leceta.

Errenteriaren alegoria

Victoriano Leceta Gabarainek Ramon Mugica alkatearen enkargua jaso zuen: pleno aretoko horma-irudia margotzekoa. Momentu horretan Don Boscoko irakasle zen margolari donostiarra. Lecetak berak idatzi zuenez, Mugicak iradokizun moduko baldintza jarri zion: «Saia zaitez margotzen duzun hori ulergarria izan dadin. Herriak ulertu behar du».

Lecetak 1974ko Oarso aldizkarian aitortu zuenez, bere ustez artelaren printzipioetako bat da egilearen beraren estetika kontzeptuaren eta gaitasunen mugez harago ez lukeela beste irizpiderik egon behar. Hala ere, artista bakoitza kanpo-faktoreez baldintzatuta dagoela uste zuen, baina —bestalde— «balore goren» batzuk ezin zirela gainditu.

Hori guztia kontuan hartuta, hiru metroko garaiera eta sei metroko luzera zuen margolana irudikatzeari ekin zion Lecetak. Pleno aretoaren izaeraren hurbilekoa izan behar zuen gaiak, baina, aldi berean, Errenteriaren garaiko demografia —estatuko beste toki batzuetatik etorritako biztanle askorekin— kontuan hartu behar zuen. Orainaldia, etorkizuna eta iragana lotuko zituen katebegia izan behar zuen, eta horregatik hiri-bilduaren historiaren alegoria osatu zuen, hainbat elementu batuz.

Ezkerreko aldea iraganaren adierazpena da. Errenteriaren historian

—1320an herri karta jaso zuenetik— protagonista izan diren giza-taldeak agertzen dira, Lecetak berak azalduta: nobleak eta herri xehea; apaizak eta laikoak; zibilak eta defentsa-lanetan aritu ziren militarrek. Gainera, itsasoak harresiak busti zituela gogorarazten du, baita itsasora begira bizi zela ere, hura izanik udalerraren lehenengo industria antolatuetako bat. Errenteriaren gertaera guztien lekuko mutua agertzen da goiko zatian: Aiako Harria.

Eskuineko aldea, berriz, orduko Errenteria garaikideari erreferentzia da. Testuinguru industrializatu batekin, orduko indargune ekonomikoak agertzen dira: olagizonak, baserritarrak, arrantzaleak, baserritarrak, artzainak, lantegietako teknikariak, ehungintza industriako enpleguak... Iragana eta eta oraina elkarri begira jarri zituen, eta tartean, harmonia sortzen, herriaren folklorea.

Erdigunean, berriz, Errenteriaren armarria agertzen da, bi bardularrak jasota, langile batek lagundua. Legenda bat ere badu: Villanueva de Oiarso 1320 Villa de Rentería... Hiru puntu horiekin etortzeke dauden garaiak irudikatu nahi izan zituen Lecetak. 2023. urteko azaroan zaharberitu zuen Udalak murala, aurten 50 urte bete dituelako. Iru-dian, zaharberitzearen une bat.

Guretzako. Más cerca.

ERRETERIA
UDALA

ZU! arreta bulego berria iritsi da
goiko auzoetara.

La nueva oficina ZU! llega a los
barrios de la zona alta.

ZU! Gertuago.

BERAUN · GALTZARABORDA · KAPUTXINOAK · ALABERGA · IGANTZI

HELBIDEA / DIRECCIÓN

Aldakonea, 2

ORDUTEGIA / HORARIO

Astelehenetik ostiralera
De lunes a viernes

08:00 - 14:00

943 449 600 / 010

zu@errenteria.eus